

REDACTIE:

E. HEIMANS, J. JASPERS JR. EN JAC. P. THIJSSE.

Adres van de Redactie:

JAC. P. THIJSSE, 1de HELMERSSTRAAT 171.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

EEN ONTDEKKING.

Ontegenzeggelijk is de beste wijze, om vogels te leeren kennen, ze op te zoeken in de vrije natuur, en ze daar — zooveel als tijd en gelegenheid het toelaten — te bespieden. Wat we zien en opmerken toetsen aan hetgeen anderen als hunne bevinding reeds mededeelden, aanteekenen, waar, wanneer en onder welke omstandigheden men de een of andere vogel gevonden heeft — ziedaar mijns inziens de ware methode, om onze kennis van het vogelenheir uit te breiden. De op die wijze verworven kennis beklijft. Lees de meest heldere en interessante beschrijving van een vogel, die ge nooit in natura gezien hebt; laat uw voorstellingsvermogen geholpen worden door de beste platen, ja zelfs door goed opgezette exemplaren — het beeld, dat ge u daardoor schept, is gewoonlijk vluchtig. Maar vind dezelfde vogel in bosch of weide, op veld of heide; bespied hem daar in zijn bedrijvig leven; hoor zijn lied; zie zijne bewegingen en vul dan alles, wat ge waarnaamt, aan met hetgeen ge overigens betreffende de vogel in goede boeken nog vinden kunt — en de kennis van de vogel wordt uw onvervreemdbaar eigendom.

Maar het gaat niet altijd even gemakkelijk, de vogels te vinden; vooral niet, als men naar bepaalde soorten zoekt. Het toeval moet ons dan veel dienst bewijzen. Wel kan men het toeval zooveel mogelijk te hulp komen, door geen veldleeuwerik te zoeken in de bosschen en geen

boomklever in de weide; door geen sneeuwgorzen te willen zien in Juli en geen nachtegaal in December — maar als men eene bepaalde soort vogelsoort ijverig zoekt in streken, waar ze stellig te vinden is, en in de juiste tijd des jaars, dan keert men nog menigmaal onbevredigd of half bevredigd huiswaarts.

Daar staat echter tegenover, dat men soms iets ontdekt, waarop men geen hoop had; hetzij voor het oogenblik niet of voor nimmer. Dat zoo'n ontdekking een verrassing is, een groote verrassing, zal niemand betwijfelen.

Zulk een verrassing viel mij onlangs te beurt op de eerste Pinksterdag.

Ik had besloten, eens een flinke wandeling te doen in de schoone, boschrijke omstreken van de plaats mijner inwoning, en die wandeling geheel te besteden aan het bespieden van de levende natuur, voornamelijk van de vogels. Zulke wandelingen doe ik meer, en dan liefst zonder gezelschap. Men merkt dan gewoonlijk fijner op. Het spreken verontrust de vogels niet. Zacht, ongemerkt, zonder veel bewegingen, de handen verborgen, kan men zóó de meesten, tot betrekkelijk zeer nabij naderen.

Op die wijze mocht het mij onlangs nog gelukken een paapje of kleine walduiker (*Saxicola Rubetra*) met zijn wijfje zeer goed te bezien; zoo goed, dat ik ze voortaan steeds zal herkennen. Ofschoon ik een levend paapje nog nooit eerder zag, was deze verschijning nu wel niet zoo'n

groote zeldzaamheid, daar deze vogel toch in streken met veel laag struikgewas geen onbekende is.

Maar ik wilde dan ook eigenlijk vertellen, wat mij op de eerste Pinksterdag wedervoer.

Ik was reeds op mijn' terugtocht en niet bijzonder tevreden met de resultaten, die ik had. Wel had ik onderweg nog menige geelgors gehoord en gezien — over deze vogel nog een enkele opmerking — en het fitisgezang klonk links en rechts en vóór en achter; ook zag ik nog een prachtig exemplaar van het gekraagde roodstaartje en menige meerkol vloog krijschend heen, maar iets onbekends of iets zeldzaams had ik niet bespeurd. Een stille landweg bewandelende, langs welks kanten wolverlei in knop stond en vetkruid heerlijk bloeide, terwijl de kruipende wilg prijkte met zijn mooie gekuifde vruchtjes — een weg met gras begroeid tot in de oude wagensporen, wel een bewijs, dat er weinig gebruik van gemaakt wordt, en de streek, door welke hij gaat, dus zeer eenzaam mag genoemd worden, hoorde ik eensklaps in het dichte, lage hout, links van mij een angstig: wiiiit tuk-tuk-tuk. Ik dacht een oogenblik aan een roodstaartje, dat ook wel ongeveer zoo'n geluid maken kan. Inmiddels vleide ik mij neer en nam de omgeving eens op in afwachting van de dingen, die komen zouden, want mijn eerste poging, om de vogel, die het geluid maakte, in het gezicht te krijgen, mislukte. En dit was geen wonder, want sparren en elzen, berken en waterwilgen stonden in zóó'n dicht gedrang om mij heen, dat ik de vogel wel hoorde, maar moest wachten, tot hij op een open plekje kwam, om hem te kunnen zien.

Daar zag ik wat bewegen, maar zóó vlug, dat ik onmogelijk goed onderscheiden kon. Ik hield mij natuurlijk doodstil. Thans scheen het diertje wat meer rustig te worden, het zette zich op een elzentakje, niet ver van me af. Eerst liet het zijn' rug zien. Die was grijsachtig bruin, de staart was vooraan mooi roestkleurig; naar achteren meer donkerbruin, terwijl de middelste pennen geheel donkerbruin waren. Oeiiiit-oeiiiit — een krachtig wippen met den staart bij elk geluid — een sprongetje rechtsom — en ik kon zijn borst bekijken.

Ziedaar, dat was nu nog eens een vondst!

Terwijl ik steeds gelezen had in werken van bekende ornithologen, dat het blauwborstje (*Luscinia svecica*) tot de meest zeldzame vogels van ons land behoort, en tot nu toe enkel bij Sint Oedenrode, bij Haarlem en in

Groningen broedende gevonden is, zag ik er thans een in levende lijve, hier bij Lochem, vóór mij. *)

Voor het eerst een' vogel te zien, dien men nog niet kende, is eene verrassing; een zeldzame vogel te zien is grooter verrassing, maar een vogel te vinden in een bepaalde streek, waarvan vogelkenner van naam niet wisten, dat hij zich dáár ophoudt, is nog grooter verrassing; het is een ware ontdekking!

Natuurlijk had ik met het vervolgen mijner wandeling niet de minste haast. Geruime tijd dan ook vertoefde ik op het plekje en het blauwborstje had de beleefdheid, mij zijn prachtig vederkleed van alle kanten goed te laten bekijken. Zijn borst vooral was heerlijk mooi: schitterend blauw met een' metaalglans, waarop in het midden een scherp begrensde vlek van het zuiverste wit en om het blauwe veld een krans van wit en om deze weer een van rood.

En niet-alleen *hij* — ook *zij* kwam mij gezelschap houden: het wijfje; in alle kleuren valer dan het mannetje en voor de borst zelfs zeer twijfelachtig blauw.

Wat ik beleefdheid noemde, zal echter wel angst geweest zijn, want uit de angstig gejaagde, ofschoon zeer sierlijke bewegingen van het paartje, gevoegd bij het klagend geluid, maakte ik op, dat ik toevallig nabij het nestje moest zijn. Gaarne had ik ook dit gevonden, maar hoe ijverig ik zocht op de grond tusschen het gras en andere kruiden of in zeer lage boschjes — het mocht mij niet gelukken. Ik liet het echter bij deze eerste poging niet, maar maakte een

teekentje op mijn wandelkaart, om gemakkelijk het plekje te kunnen weërvinden, waar ik mij bevond, en nam mij voor, de volgende dag nog eens weer te gaan kijken.

De 2de Pinksterdag weer op verkenning uitgaande, vorderde ik iets, maar mijn doel: het vinden van het nestje, werd niet bereikt. 't Was dan ook een wanhopig zoeken tusschen het verbazend dichte houtgewas. Toch vorderde ik iets, zooals ik zei. Ik zag namelijk niet alleen weer het prachtige metaalblauwe borstje van het mannetje, maar ook, dat hij een groene rups had in zijn snaveltje, waarmee hij in de dichte struiken verdween.

Mij dunkt, hieruit is wel te besluiten, dat hij het rupsje naar zijn jongen bracht of naar zijn wijfje op het nest,

Het Blauwborstje (*Luscinia svecica*).

Voor „De Levende Natuur” geteekend door W. W. KOLVOORT, Lochem.

*) Deze opmerking is van Schlegel (1878). Later zijn van het blauwborstje ook nog andere broedplaatsen bekend geworden in Noord-Holland, Gelderland en Friesland.

zoodat het thans voldoende bewezen mag heeten, dat het blauwborstje ook bij Lochem broedend gevonden is.

Eenige dagen later heb ik nogmaals beproefd, de vogels te zien en het nestje te vinden, maar deze poging mislukte geheel.

Ten slotte nog eene opmerking betreffende de geelgorzen. Reeds vroeger, en in het bijzonder op mijn Pinksterwandeling, trok het zeer mijn aandacht, dat de mannetjes van deze vogels niet op dezelfde toon hun liedje zingen. Het geluid, door hen voortgebracht, klinkt ongeveer als

tjule, tjule, tjule, tjule, tjule, tjule, tsjiiit; maar sommigen laten de laatste klank tsjiiit veel hooger klinken, dan anderen.

Zou dit in verband kunnen staan met het al of niet hebben van eieren of jongen, evenals bij den tjif-tjaf eene wijziging van het liedje plaats heeft, als — zooals we in No. 1 van dit tijdschrift lezen — het diertje jongen heeft.

Misschien heeft de redactie of hebben lezers hieromtrent wel de eene of andere opheldering te geven.

Lochem.

W. W. KOLVOORT.

In een Veluwsch Bosch.

II.

Water heeft toch altijd iets aantrekkelijks voor ieder, die niet ongevoelig is voor natuurschoon; of het de zee of een breede rivier, een rimpelende waterkom of een beekje in 't bosch is, om het even, het boeit onze aandacht, het dwingt de wandelaar even stil te staan. Ook de eenvoudige mensch, zoo hij ten minste niet elke dag een boschbeek ziet, voelt iets van het geheimzinnige, dat er ligt in die voortsnellende golfjes, in die drijvende bladeren, stokjes, dennekegels, die het smalle stroompje daar in de diepte meesleurt in zijn driftige vaart.

Ginds op de hoek komen ze op, die talloze verschillende, doode of levende, nietige voorwerpjes, uit de duistere diepte van de boomwortels, waaronder en waardoor het beekje zich een weg dolf, om daar bij die bocht uit het oog te verdwijnen, tusschen de levendig groene varenveeren; die buigen zoo schilderachtig over het water, als had een schilder ze met kunst en smaak zoo geplooid en geschikt.

Hier vlak voor ons drijft alles kalm voorbij; niets weert de stroom, die zich van oever tot oever uit kan breiden — ginds, tien passen verder, rijst een miniatuur-zandbank, en de stroom versmalt tot de breedte van een hand.

Hier op het breede, effen vlak beschrijven de draaikevers hun vreemde en toch regelmatige lijnen; met de stroom mee en tegen de stroom op, kringelen die stalen bolletjes met zilveren schitterpunten; ze groeven voor een oogenblik hun beweeglijke sporen in 't donkergroene watervlak; — daar in de stroomversnelling tuimelt en duikelt alles over en door elkaar, daar is een-en-al verwarring en samenpakking en schuimende vlokjes; voorbij de engte weer rustig drijven, verder en verder weg, maar altijd weer aangevuld, want steeds komt weer nieuw voedsel met de stroom mee van boven.

Van het woelige water dwalen de oogen, die nu weer eens rust zoeken, naar de steile oevers; waar geen varenpluimen en boomtronken de blik een doortocht weigeren, zien we dicht bij het water een vlakke, heldergroene zoom van een paar handen breedte; als loovertjes op het kunstenmakers-pak liggen de groene schijfjes van het levermos, *pellia* of *blasia*, half op en over elkaar. Boven die zoom

van mos kijken fijne spruitjes uit de zwarte aarde: jonge varens, die bij honderden en duizenden opschieten uit de sporen van het vorige jaar; eerst, in 't voorjaar, waren 't groene schijfjes, bedrieglijk gelijkend op de loovers van het levermos, nu is er geen vergissing meer mogelijk; zie, de jonge veertjes zijn aan de top nog gekruld als een bisschopsstaf, en vertellen ons duidelijk dat het varens zullen worden.

Wat een verschillende soorten staan er bijeen; hier is gelegenheid om, met een zakflora gewapend, een uurtje te studeeren en een rijke buit voor het herbarium mee te nemen. De fraaie kantvaren (*Blechnum spicant*) prijkt hier in honderden exemplaren, het eene al mooier en forscher dan het andere.

Midden uit de groote rosetten van onvruchtbare, donkere, glanziggroene veeren, die zich plat tegen de steile oevers aandrukken, steekt steil vooruit of omhoog de vruchtbare veer, stijver en minder sierlijk van snit dan de overige pluimen, die de liggende krans vormen. De boomwortels zijn over en over getooid met het zachtgroen van de boomvarens, waartegen in 't najaar de spoorhoopjes aan de onderzijde als oranjekleurige stippen keurig afsteken. Mannetjesvarens van een meter hoogte; wijfjesvarens in 't duister verscholen, onuitsprekelijk teer en fijn van snit en dracht en kleur; forsche kamvarens, *aspidiums* in twee, drie soorten, met allerlei overgangen van *spinulosum* tot *cristatum*, te kust en te keur.

We volgen de Hierderische beek een poosje stroomafwaarts, daar is een brugje; de beek kruist het pad; dat is de weg, die we van morgen verlieten, toen we het bosch indrongen en aan het dwalen raakten; de weg, die van het station rechtuit rechtaan naar de herberg „De zwarte Boer” leidt.

Kom eens mee, dan zal ik u een mooi hoekje wijzen, een plekje, als 't ware door de natuur ingericht en gestoffeerd om er met een groot gezelschap pic-nic te houden. We zijn nu met ons beiden, maar orienteer u eens goed, dan vind ge de plek zeker terug bij een volgende gelegenheid. We staan op het brugje; zie, deze weg komt van 't station; 't is bijna middag en de zon hebben we achter